

УДК 378-057.175:929 Димитријевић Р.
027.7:[378.6:37(497.11)
012 Новаковић С.
02-051:061.231(497.1)
Оригинални научни рад
doi: <http://doi.org/10.5281/zenodo.3590077>

Владимир Брборић
vladimir.brboric@uf.bg.ac.rs

Јелица Илић Минић
jelica.ilic@uf.bg.ac.rs

Универзитет у Београду
Учитељски факултет – Библиотека

ЗАУВЕК СА ТИНТОМ НА ПРСТИМА: ПРОФ. ДР РАДМИЛО ДИМИТРИЈЕВИЋ

Сажетак

Радмило Д. Димитријевић (1905–1984) широј јавности познат је као некадашњи професор Универзитета у Београду, проучавалац теорије и историје књижевности. Међутим, мање је познато његово библиотекарско образовање и рад у библиотекарској струци. Као основа за проучавање доприноса Радмила Димитријевића српском библиотекарству и писање рада послужили су грађа Архива Србије, архиве Филолошког факултета, архива Друштва југословенских библиотекара (1931–1940), као и годишњи извештаји учитељских школа у Београду.

Према досадашњим сазнањима, још у току студија показивао је велико интересовање за библиотекарство. Студирајући на Филозофском факултету у Београду југословенску књижевност са општом књижевношћу, обављао је послове библиотекара у Универзитетској библиотеци у Београду (1925–1928).

Као стипендиста француске владе, 1931. године, отишао је у Париз на двогодишње студије библиотекарства и књижевности. Настојећи да активно учествује у организованом раду библиотекара, постао је члан београдске секције Друштва југословенских библиотекара. У периоду од 1939. до 1949. године, упоредо са држањем наставе у Мушкој и Женској учитељској школи у Београду, Димитријевић је био задужен и за рад ученичких библиотека. Успео је да устроји њихову делатност по прописима и захтевима савремених кретања у струци. По завршетку Другог светског рата, на иницијативу професора Димитријевића, фондови обе школе (наставничка књижница, ђачка књижница, књижнице литерарних дружина...) обједињени су и формирана је Библиотека Учитељске школе у Београду.

Мало је познато да је Димитријевић један од првих проучавалаца дела Стојана Новаковића. Посебну пажњу завређује његов рад на допуњавању библиографије нашег великана, али и израда библиографија других писаца и културних делатника са простора Краљевине Југославије.

Циљ рада је да се осветли научно, културно и просветно деловање Радмила Димитријевића кроз ангажовање у библиотекарској професији, које је најмање проучавано, писање (монографија, уџбеника, библиографија, стручних и научних радова...) и просветно-педагошки рад.

Кључне речи: Радмило Д. Димитријевић (1905–1984), Библиотека Учитељске школе у Београду, Библиотека Учитељског факултета, Друштво југословенских библиотекара, Стојан Новаковић (1842–1915)

Увод

Вековна настојања Срба да побољшају своје културне и просветне прилике добијају свој замах на самом почетку 19. века. Буђењем националне свести почињу устанци Срба против турске власти. Упркос ратном стању, број основних школа на територији тадашње Србије нагло расте, а повећава се и потреба за новим образованим учитељским кадром. Нови друштвено-економски услови изискивали су више писмених људи и лакшу доступност књиге. Напредак је био видљив у отварању нових основних школа, оснивању државне штампарије (1831)¹ и Народне библиотеке у Београду (1832), а затим читалишта (1846–1948).

Међутим, иако је држава била свесна значаја које имају тек отворене школе и новооформљена читалишта, уложени напор на њиховом развијању, па и обнављању, није био адекватан. Почетком 20. века многи интелектуалци „оставили су незамењива сведочанства о степену небриге о књизи и библиотекама, пасивности у штампарству и књижарству. Највећи критичар био је Стојан Новаковић, коме је ова материја била блиска, а жељу да се створи стабилна, образована читалачка публика, изразио је у својој студији *Српска књига, њени продајци и читаоци у XIX веку*.”²

Бројна су сведочанства о великом доприносу учитеља не само за катедром, већ и у народним библиотекама, читаоницама и књижницама. Наиме, учитељи су сматрали да је неопходно да за библиотеке, читаонице и књижнице важи општа приступачност, јер без тога губе свој смисао. Организовали су рад ових институција, вршили избор књига у складу са захтевима и потребама корисника, а њихов „углед и ауторитет ... утицали су да учитељ представља централну личност народне библиотеке, а рад у библиотеци истовремено једну од примарних дужности учитеља.”³

У спровођењу културне политике важно је истаћи и учешће учитељских школа. На ширење културног деловања ових институција утицао је и Закон о учитељским школама из 1929. године, по коме „свака школа је морала имати књижницу за наставнике, књижницу за ученике, књижницу уџбеника. Према потреби, могле су по одредбама закона, уз одобрење министра просвете, наставничке књижнице служити као јавне, што је несумњиво сведочило о широј културној мисији коју су у својим срединама требало да врше учитељске школе.”⁴

¹ Књажевска књигопечатња – штампарија, која се истовремено назива и Књажевско-српска типографија, Књажевско-српска печатња, Књажевско-српска књигопечатња и Правителствена типографија, средином 19. века названа је Државна штампарија.

² Бранка Драгосавац, *Дечја одељења Библиотеке града Београда* (Београд: Библиотека града Београда, 2018), 37.

³ Љубодраг Димић, *Културна политика у Краљевини Југославији: 1918–1941. Део други, Просветна елита* (Београд: Стубови културе, 1997), 290.

⁴ Исто, 146.

Много је имена прегалаца који су били полазници или предавачи учитељских школа, а који су дали већи или мањи допринос изградњи националног библиотекарства. Издвојивши се као талентовани, било ком друштвеном слоју да су припадали, захваљујући свом раду и марљивости, добили су прилику да постану део научне, просветне и уопште друштвене елите. Њихов рад и дело би требало додатно осветлити и указати на њихов значај.

Један од њих је проф. др Радмило Димитријевић, који је у свом позиву објединио библиотекарство и наставу књижевности, оставивши иза себе велики број објављених радова.

Многа архивска грађа и документа, досијеа Архива Србије, архива Филолошког факултета, архива Друштва југословенских библиотекара, као и годишњи извештаји учитељских школа у Београду, сведоче о научним, културним и просветним деловањима Радмила Димитријевића и његовом ангажовању у библиотечкој струци.

Образовање

Радмило Димитријевић рођен је 1905. године у Кобишници, у срезу неготинском, од оца Димитрија и мајке Јелене Димитријевић. Како су му родитељи били учитељи, основну школу учио је у разним селима у Тимочкој Крајини у којима су му родитељи службовали. Упркос ратним пустошењима током Првог светског рата није прекидао образовање, већ је уписао Гимназију у Неготину, а затим прешао у лесковачку гимназију. Последња два разреда завршио је у Другој мушкој гимназији у Београду. Након што је матурирао, уписао је Филозофски факултет у Београду.

На Групи за југословенску књижевност са општом књижевношћу, 1928. године, дипломирао је са највишом оценом. Поред студентских обавеза прихвата посао у Универзитетској библиотеци у Београду, у којој ће радити до краја студија (1925–1928).⁵ Тада почиње и са објављивањем својих првих радова у југословенској периодици. Највећу пажњу на почетку рада посвећује изради библиографија, да би се касније његова интересовања проширила на критичко праћење домаћег и страног књижевног стваралаштва, методику наставе, израду уџбеника...

По дипломирању постављен је најпре за суплента, па суплента приправника и на крају за професора VIII положајне групе Гимназије у Мостару.⁶

Влада Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца је након Првог светског рата настојала да подстакне и подржи развој образованих интелектуалаца шаљући их у иностранство на школовање или усавршавање.⁷ Радмило Димитријевић, након

⁵ У службеничком досијеу налази се документ који је потписала директорка Универзитетске библиотеке Милица Б. Продановић 1946. године, а који потврђује да је Радмило Димитријевић током студија радио у Универзитетској библиотеци. Потврда је издата на молбу Радмила Димитријевића.

⁶ Архив Србије, Службенички досије Д-Х1-58, Одлука Министарства просвете бр. 17636.

⁷ За студије у Француској постојала су два извора прихода, стипендије Краљевине СХС и стипендије француске владе.

што је добио стипендију француске владе и одобрење Министарства просвете,⁸ одлази на Париски универзитет на студије библиотекарства и књижевности (1931–1933). Био је један од 120 студената стипендиста.⁹ По завршетку студија се придружује француском културном кругу припадника друштвене елите наше земље стваране између два светска рата.

Радмило Димитријевић – библиотекар у учитељским школама

Међуратни период је доба утемељења српског библиотекарства. Од краја 1929. године почеле су припреме за оснивање југословенског струковног удружења библиотекара, а разлози за његово оснивање су усавршавање стручног библиотечког кадра и побољшање његовог материјалног положаја. Оснивачка скупштина библиотекара са територије Београда одржана је 1931, а том приликом је основана Секција Београд и изабрана њена Управа.¹⁰

Главни циљеви Друштва били су „праћење развика науке о библиотекарству и њених помоћних грана; усавршавање чланова и припрема библиотечког подмлатка преко оснивања библиотекарске школе и организације периодичних националних курсева и предавања; издавање стручних публикација и оснивање фонда из кога би се финансирали стручни радови чланова и одлазак на усавршавање у земљи и иностранству...“¹¹

Радмило Димитријевић свој професионални развој започео је чланством у Друштву југословенских библиотекара. Године 1932. добио је чланску карту¹² са бројем 48, а следеће године није обновио чланарину због студијског боравка у Француској.

По повратку из Париза, Димитријевић шест година ради као професор учитељске школе у Мостару (1933–1939),¹³ а затим је премештен у Мушку учитељску школу у Београду. Истовремено почиње да предаје и у Женској учитељској школи. Сви подаци о његовом залагању публиковани су у школским извештајима.¹⁴

У извештају за 1939/40. годину наведени су подаци о пријему Радмила Димитријевића у Мушку учитељску школу и указ о његовом премештају. Записано је и да од предмета држи југословенску књижевност и народну историју.

⁸ Архив Србије, Службенички досије Д-Х1-58, Одлука Министарства просвете бр. 49773.

⁹ Урош Шуваковић, „Држава и даровити: међуутицај или одвојено постојање“, у *Даровити и друштвена елита*, уредник Грозданка Гојков (Вршац: Висока школа струковних студија за образовање васпитача „Михаило Палов“, 2009), 572–573.

¹⁰ Гордана Стокић Симончић, „Друштво југословенских библиотекара и Библиотекарско друштво Србије: континуитет професионалног удруживања“, *Читалиште* година XVI, број 31 (новембар 2017): 56–61. Доступно и на https://citaliste.rs/casopis/br31/stokic_gordana.pdf.

¹¹ Биљана М. Ђурашиновић, „Друштво југословенских библиотекара: деловање и домети“, *Читалиште* година XIII, број 25 (новембар 2014): 4. Доступно и на https://citaliste.rs/casopis/br25/djurasinovic_biljana.pdf.

¹² Архива Универзитетске библиотеке „Светозар Марковић“, Документација Друштва југословенских библиотекара 1931–1940, Списак чланова Друштва југословенских библиотекара, секција Београд.

¹³ Архив Србије, Службенички досије Д-Х1-58, Одлука Министарства просвете бр. 25535.

¹⁴ Библиотека Учитељског факултета чува извештаје штампане након Другог светског рата, а за пред-ратни период коришћени су фондови Библиотеке Педагошког музеја.

Исте, 1939. године, основана је и Ученичка књижница Мушке учитељске школе „... одлуком Министарства просвете IV бр. 11215 од 11. августа 1939. године и одлуком о оснивању Фонда ученичке књижнице са упутством о њеном руковању IV бр. 13899 од 11. септембра 1939. год.“¹⁵ Први књижничар био је Радмило Димитријевић, који је, приликом њеног формирања, применио сва знања стечена на постдипломским студијама библиотекарства у Француској и рада у Универзитетској библиотеци.

Посматрајући финансијске извештаје могу се донекле пратити принципи набавке које је формулисао Димитријевић. Финансијски извештај за 1939. годину јасно показује да је новац намењен књижници утрошен најпре за набавку публикација. Уз сваки наслов наведени су новчана вредност и начин набавке. Такође, издвојена су средства за опремање инвентара библиотеке. Део је утрошен на репарацију инвентара који је школа од раније поседовала, а двоструко више средстава за куповину новог инвентара за књижницу. Наведена је куповина свезака у које су се уписивале инвентарисане књиге, свеска задужења и вињета. Важно је истаћи да је Мушка учитељска школа имала Збирку за мушки ручни рад за картонажу и повез књига¹⁶ и да су сами ученици пружали велику помоћ очувању библиотечког фонда.¹⁷ Зато у финансијском извештају Димитријевић наводи само податак о средствима намењеним за куповину материјала за повезивање књига.

Посебну пажњу Димитријевић је поклањао мотивисању ученика за читање и посету књижници. Из тог разлога водио је прегледну статистику корисника књижнице по разредима и одељењима која је забележена у школском извештају.

Важно је истаћи да и Извештај Женске учитељске школе за школску 1939/40. бележи да је Радмило Димитријевић, поред ангажовања у настави, пружао стручну помоћ приликом формирања ђачке књижнице.¹⁸

Током Другог светског рата све књижнице Мушке учитељске школе (Књижница Литерарне дружине „Јакшић“, Наставничка и Ученичка књижница) претрпеле су неслагодиву штету након што је зграда школе, током шестоаприлског бомбардовања, срушена. Из рушевина је спасено нешто школске архиве, наставних учила, књига, школских клупа и све је пренето у зграду Женске учитељске школе.¹⁹ Настава се током окупације одржавала отежано и по скраћеном плану и програму. Фондови књижница Женске учитељске школе били су доступни ученицима. Професор Димитријевић је будућим учитељима држао предавања, а библиотечке послове наставља да обавља у Ђачкој књижници Женске учитељске школе.

По окончању Другог светског рата, учитељске школе радиле су одвојено, као I и II мешовита, да би касније биле спојене у јединствену Учитељску школу.

У првом објављеном школском извештају о раду I и II мешовите учитељске школе постоје подаци да је „Ђачка књижница и читаоница ... отворена ... октобра

¹⁵ Педагошки музеј, *Извештај за школску годину 1939/40* (Београд: Мушка учитељска школа, 1940), 28.

¹⁶ Опрема збирке се, између осталог, састојала и од 6 разбоја за прошивање књига, 5 преса, 19 гвоздених лењира, великог ножа за обрезивање књига, ножева за сечење картона...

¹⁷ Стеван Игњић, Младен Вилотијевић, Славенко Терзић и др., *130 година образовања учитеља у Србији* (Београд: Учитељски факултет, 2001), 167.

¹⁸ Педагошки музеј, *Извештај за школску годину 1939/40* (Београд: Женска учитељска школа, 1940), 21.

¹⁹ У Женској учитељској школи постојале су Наставничка, Ученичка и Књижница литерарне дружине „Узданица“.

1945. на иницијативу Радмила Димитријевића.²⁰ Основу фонда чинила су издања набављена средствима која су ученици прикупили добровољним улозима, а једним делом „је наследила књиге из разних књижница обеју школа које су се затекле у школи по ослобођењу...“²¹

Рад у књижници организован је тако што „свако одељење има свог делегата за књижницу који је члан одбора књижнице и читаонице, који сакупља сталне месечне прилоге од ученика и чини предлоге у име свог одељења за набавку књига. Ти делегати се распоређују и као дежурни у књижници и читаоници.“²²

Бригу о фонду и раду књижнице наставља да води професор Димитријевић, који је, због свог ангажовања од пре рата, био најкомпетентнији. Како су штурни подаци о раду школе у првим послератним годинама, нису пронађене детаљније информације о залагању Димитријевића за библиотеку Учитељске школе.

Године 1950. са места професора у Учитељској школи прелази у издавачко предузеће Знање, где почиње да ради као редактор.

Рад у издаваштву

Искуство стечено вишегодишњим радом у настави и вођењем књижница, послужило је Радмилу Димитријевићу и у издавачком послу. Као врстан познавалац домаће и светске књижевности бирао је наслове за школску лектуру.

Читаву деценију је био уредник едиције „Школска библиотека“. За то време изашло је близу стотину књига, најпре у издању издавачке куће Знање, а касније Нолит. Дела наших најпознатијих писаца Лазе Лазаревића, Петра Кочића, Милована Глишића, Јанка Веселиновића, Симе Матавуља својим предговорима Димитријевић је успео да приближи читаоцима.

Свестан важности знања о језику, његове лепоте, али и значаја његове правилне употребе, почиње да се бави лекторским послом. Убрзо је постављен за лектора српскохрватске стилистике при Катедри историје југословенских књижевности на Филозофском факултету Универзитета у Београду.

У исто време обављао је послове у многим културно-просветним телима и институцијама. Као члан редакције часописа *Књижевност и језик*, активно је учествовао у креирању и реализацији уређивачке концепције. Извесно време је био председник Стручног савета за наставу српскохрватског језика и књижевности Завода за образовање наставника у Београду. Био је члан научног већа Института за теорију књижевности и уметности, будно пратећи књижевнотеоријска, књижевноисторијска, компаратистичка и поетичка истраживања. Запажен је његов допринос у изради *Лексикона писаца Југославије*.²³

²⁰ Учитељски факултет, *Извештај за школску 1944/45 и 1945/46 годину* (Београд: Прва мешовита учитељска школа, 1946), 36, 37.

²¹ Исто.

²² Исто.

²³ Архива Филолошког факултета Универзитета у Београду, Реферат о избору у звање редовног професора, необјављена грађа, машинопис.

Радмило Димитријевић – професор Универзитета у Београду

Доласком на Филозофски факултет²⁴ 1951. године, на коме ће радити до пензионисања, започиње каријеру универзитетског професора. Најпре постаје стручни сарадник, затим научни сарадник, ванредни, па редовни професор.

Стицањем академског искуства, библиографија његових објављених радова постаје све богатија, да би приликом избора у звање редовног професора, она бројала преко 260 јединица. Сви његови радови условно се могу сврстати у пет група: библиографски рад, критичко праћење савременог међуратног књижевног стваралаштва, рецензентско праћење научних публикација, израда средњошколских уџбеника и помоћних уџбеника, као и припремање лектире и рад на методички наставе југословенске књижевности. Изузетна је свестраност ових радова, студија, критика, есеја, чланака из уже струке и чланака педагошког карактера.

Сарађивао је као стални књижевни критичар у сарајевском *Погледу*, затим у листовима: *Српском књижевном Гласнику*, *Гласнику професорског друштва*, *Јужном прегледу*, *Животу и раду*, *Мисли*, загребачком *Вијенцу*, загребачкој *Младости*, *Политици*, *Видицима* и др. Одмах по доласку на Универзитет постао је сарадник *Прилога за језик и књижевност*.

Јавности је најпознатији његов рад на методици наставе југословенске књижевности и објављивању уџбеника за основну и средњу школу. Остаће упамћен и као највећи познавалац живота и стваралаштва Светислава Вуловића, чији је живот и дело тема и његове докторске дисертације. Чини се, ипак, да је мање запажен део његовог научног и стваралачког опуса који се тиче израде библиографија, као и радова о Стојану Новаковићу.

Израда библиографија и радови о Стојану Новаковићу

Димитријевић се, током свог деценијског културног рада, по угледу на Стојана Новаковића, бавио библиографијом. Стрпљиво и темељно израђивао је и допуњавао библиографије наших писаца и културних делатника Велимира Рајића, Јакова Игњатовића, Јована Скерлића (у два маха), Проке Јокића, Боре Станковића, Јована Јовановића Змаја, Ива Ђипика, Стојана Новаковића. У то време, бављење библиографским послом било је и привилегија јер је библиограф требало да буде „...подједнако добро упућен у предмет који га интересује, у драгоцене изворе информација и у дневна дешавања, која често могу бити путоказ за проналажење нових биобиблиографских појединости.“²⁵

Приликом избора у звање редовног професора, комисија, коју су сачињавали Михаило Стевановић, Димитрије Вученов и Мирослав Пантић, сматра да је Радмило Димитријевић најистакнутије име у области методике наставе југословенске књижевности, предмета којим се бави. Али посебно истиче његов допринос у

²⁴ Године 1960. дошло је до поделе Филозофског факултета на Филозофско-историјски (од 1962/63. поново Филозофски) и Филолошки факултет.

²⁵ Александра Вранеш, *Основи библиографије* (Београд: Народна библиотека Србије, 2001), 29.

изради библиографија које су неопходне у раду на историји српске књижевности као најпоузданијем упоришту за научна истраживања. Ова оцена има нарочиту тежину пошто долази из пера Димитрија Вученова, који је био руководилац Библиографског одељења Народне библиотеке Србије и Мирослава Пантића, члана Уређивачког одбора *Српске библиографије: књиге 1868–1944*.²⁶

Радмило Димитријевић не само да је током читаве своје плодне каријере био инспирисан ликом Стојана Новаковића, већ је један од првих проучавалаца овог великана. За Новаковића сматра да је стварао културу Србије, ударао темеље културном и научном животу и развијао научну мисао у њој скоро пола века, али да је „запостављен и заборављен у нашој науци, и у науци о књижевности, и у науци о језику и у историјским и фолклорним наукама...“²⁷

Настојећи да изради најпотпунију и најсадржајнију библиографију радова Стојана Новаковића, Димитријевић је темељно истраживао деловање овог научника, књижевника, преводиоца, политичара... Читаоцима је учинио доступну преписку Стојана Новаковића са Светиславом Вуловићем, Антонијем Хацићем и Ђуром Даничићем. Како сам Димитријевић истиче, писма су пуна занимљивих података како за познавање односа, планова и акција кореспондената, тако и за упознавање њиховог доприноса културној афирмацији у 19. веку.²⁸ У својим каснијим радовима посебну пажњу поклањао је Новаковићевој књижевној критици, а касније, мало проучаваним критичким погледима на позориште. Посебно место заузима рад „Шест необјављених песама Стојана Новаковића“ објављен у часопису *Библиотекар* 1965. године.²⁹

Радови које је Радмило Димитријевић написао о Стојану Новаковићу пружили су несумњив допринос историји српске књижевности, историји српске науке о књижевности и појединим њеним гранама. „...Разасути у разним периодичним публикацијама, као да се уобличавају у будућу обимну и потпуну монографију... Она се већ назире и по свему судећи, она ће својом методом и научним квалитетом бити сличног типа као већ објављена монографија о Светиславу Вуловићу.“³⁰

Иако монографија никада није објављена, драгоцен је Димитријевићев допринос изучавању овог великана. Изузетна свестраност Димитријевићевих радова упућује на тежњу да се, као и Стојан Новаковић, бави и већим бројем сродних научних области. Изучавајући методологију науке о књижевности, књижевну теорију и историју, Димитријевић је у великој мери унапређивао и друге дисциплине.

²⁶ Архива Филолошког факултета Универзитета у Београду, Реферат о избору у звање редовног професора, необјављена грађа, машинопис.

²⁷ Радмило Димитријевић, „Стојан Новаковић и Вук Караџић“, *Анали Филолошког факултета у Београду* књ. IV (1964): 445.

²⁸ Радмило Димитријевић, „Писма Стојана Новаковића Антонију Хацићу“, *Анали Филолошког факултета у Београду* књ. III (1963): 105.

²⁹ Радмило Димитријевић, „Шест необјављених песама Стојана Новаковића“. *Библиотекар* XVII, бр. 5–6 (1965): 301–305.

³⁰ Архива Филолошког факултета Универзитета у Београду, Реферат о избору у звање редовног професора, необјављена грађа, машинопис.

Закључак

Радмило Димитријевић једна је од личности којима обилује наша културна историја, а које су још увек недовољно познате, чији рад се спорадично помиње, без увида у њихово целокупно стваралаштво. У међуратном периоду, када је грађанско друштво у Србији достигло интелектуални и културни врхунац, својим ангажовањем Радмило Димитријевић обједињује професорски позив, библиотекарство и научноистраживачки рад. О посвећености библиотекарској професији говори његово прикључивање Друштву југословенских библиотекара.

Доласком у Мушку учитељску школу у Београду био је први књижник који је имао и библиотечко образовање. Учествовао је у оснивању Ђачке књижнице, а након Другог светског рата иницирао је отварање заједничке књижнице учитељских школа у Београду.

Иако у послератном периоду није радио у књижницама, ваља истаћи његов допринос у изради библиографија, као и проучавање Стојана Новаковића из визуре истраживача, библиографа, књижевног критичара и историчара.

Библиотека Учитељског факултета данас чува велики број наслова књижница о којима се професор Димитријевић старао и с поносом наводи име Радмила Димитријевића као првог библиотекара.

Литература и извори:

1. Архив Србије. Службенички досије Д-ХИ-58.
2. Архива Универзитетске библиотеке „Светозар Марковић“. Архива Друштва југословенских библиотекара 1931-1940, кутије 1–5.
3. Архива Филолошког факултета Универзитета у Београду.
4. Вранеш, Александра. *Основи библиографије*. Београд: Народна библиотека Србије, 2001.
5. Димитријевић, Радмило. „Писма Стојана Новаковића Антонију Хацићу“. *Анали Филолошког факултета у Београду* књ. III (1963): 105–126.
6. Димитријевић, Радмило. „Стојан Новаковић и Вук Караџић“. *Анали Филолошког факултета у Београду* књ. IV (1964): 445–456.
7. Димитријевић, Радмило. „Шест необјављених песама Стојана Новаковића“. *Библиошечар XVII*, бр. 5–6 (1965): 301–305.
8. Димић, Љубодраг. *Културна политика у Краљевини Југославији: 1918–1941. Део други, Просветна елита*. Београд: Стубови културе, 1997.
9. Драгосавац, Бранка. *Деца одељења Библиотеке града Београда*. Београд: Библиотека града Београда, 2018.
10. Ђурашиновић, Биљана М. „Друштво југословенских библиотекара: деловање и домети“, *Читалиште* година XIII, број 25 (новембар 2014): 2–10. Доступно и на https://citaliste.rs/casopis/br25/djurasinovic_biljana.pdf.
11. Игњић, Стеван, Младен Вилотијевић, Славенко Терзић, Вјенцеслав Глишић, Момчило Исић, Милан Лазић, Грозданка Гојков и Саит Качапор. *130 година образовања учитеља у Србији*. Београд: Учитељски факултет, 2001.
12. Педагошки музеј. *Извештај за школску годину 1939/40*. Београд: Женска учитељска школа, 1940.

13. Педагошки музеј. *Извештај за школску годину 1939/40*. Београд: Мушка учитељска школа, 1940.
14. Стокић Симончић, Гордана. „Друштво југословенских библиотекара и Библиотекарско друштво Србије: континуитет професионалног удруживања“. *Читалиште* година XVI, број 31 (новембар 2017): 56–61. Доступно и на: https://citaliste.rs/casopis/br31/stokic_gordana.pdf.
15. Учитељски факултет. *Извештај за школску 1944/45 и 1945/46 годину*. Београд: Прва мешовита учитељска школа, 1946.
16. Шуваковић, Урош, „Држава и даровити: међуутицај или одвојено постојање“. У *Даровити и друштвена елита*, уредник Грозданка Гојков, 563–580. Вршац: Висока школа струковних студија за образовање васпитача „Михаило Палов“, 2009.

FOREVER WITH INK ON HIS FINGERS: PROFESSOR RADMILO DIMITRIJEVIĆ

Summary

Radmilo D. Dimitrijević (1905–1984) is known to the general public as a former professor at the University of Belgrade, a researcher in the field of theory and history of literature. However, his library education and involvement in the library profession are less known. The basis for studying Radmilo Dimitrijević's contribution to Serbian librarianship and writing this paper was material found in the holdings of the Archives of Serbia, the archives of the Faculty of Philology and the Yugoslav Library Association (1931–1940), as well as the annual reports of teaching schools in Belgrade.

From what we know, he showed great interest in the librarianship already during his studies. While studying Yugoslav literature with general literature at the Faculty of Philosophy in Belgrade, he was working as a librarian at the University Library in Belgrade (1925–1928).

As a scholarship holder of the French government, in 1931 he went on a two-year study of librarianship and literature in Paris. In an effort to actively participate in the organized work of librarians, he became a member of the Belgrade Section of the Yugoslav Library Association. From 1939 to 1949, along with teaching in the Men's Teaching School and Women's Teaching School in Belgrade, Dimitrijević was in charge of student libraries as well. He managed to organize their activities according to the regulations and requirements of modern trends in the profession. After the end of World War II, on the initiative of Professor Dimitrijević, the library funds of these two schools were merged (the teachers' library, the students' library, the libraries of literary societies), and the Library of the Teaching School in Belgrade was formed.

It is little known that Radmilo Dimitrijević was one of the first researchers of the work of Stojan Novaković. His work on completing the bibliography of this distinguished man deserves particular attention, as well as his work on the compilation of bibliographies of other writers and cultural figures from the territory of the Kingdom of Yugoslavia.

The aim of this paper is to shed light on the scientific, cultural and educational activity of Radmilo Dimitrijević which includes his involvement in librarianship (the least studied), his writings (monographs, textbooks, bibliographies, professional and scientific papers), as well as his educational and pedagogical work.

Keywords: Radmilo D. Dimitrijević (1905–1984), Library of the Teaching School in Belgrade, Library of the Teacher Education Faculty, Yugoslav Library Association, Stojan Novaković (1842–1915)